

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. декана факультету
соціології та управління

_____ Т.Ф. Бірюкова _____

“ ____ ” _____ 2019 р.

ГЕРМЕНЕВТИКА І ТВОРЧИСТЬ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки _____ бакалаврів _____

спеціальності _____ 033 «Філософія» _____

освітньо-професійна програма «Європейські філософські студії і креативні
індустрії»

Укладач: Цапліна І.С., к.філос.н., доцент кафедри соціальної філософії та управління

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної філософії та
управління

Протокол № 7 від “24” грудня 2019 р.
Завідувач кафедри _____

_____ Т.І. Бутченко _____

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 6 від “27” грудня 2019 р.
Голова науково-методичної ради
факультету _____

_____ О.С.Маліновська _____

2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти,	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	вибіркова	
Загальна кількість годин - 120	Спеціальність 033 Філософія	Рік підготовки:	
		3-й	
	Освітня програма «Філософія»	Лекції	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: – 2 год	Рівень вищої освіти: бакалавр	20 год.	
		Практичні	
		20 год.	
		Самостійна робота	
		80 год.	
		Вид контролю: іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Досвід читання як герменевтична проблема» ознайомлення студентів спеціальності філософія з проблемою комунікації, мови, читання як ключової у сучасному філософському дискурсі.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Досвід читання як герменевтична проблема» є:

- поглиблення знань про поняття «читання», «дискурс», «герменевтика», «життєвий світ», «досвід», «рефлексія»;
- розширення уявлень про феноменологію, герменевтику, їх сучасний розвиток і сучасну філософію в цілому;
- ознайомлення студентів з сучасними філософськими уявленнями про проблему мови і читання у контексті герменевтичної проблематики;
- поглиблення знань про сучасні пошуки в галузі проблем естетики.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні досягти таких **результатів навчання:**

ЗНАТИ:

- сутність та зміст понять: «читання», «дискурс», «герменевтика», «життєвий світ», «досвід», «рефлексія»;
- еволюцію сучасної феноменологічної і герменевтичної думки;
- особливості розуміння феноменів мови, читання, слухання, мистецтва, творів мистецтва у сучасній герменевтичній феноменології.
- особливості розгляду проблеми комунікації в сучасній філософії.

ВМІТИ:

- послуговуватися категорійним апаратом філософської герменевтики при розгляді проблем мови, читання, сприйняття творів мистецтва;
- пояснювати особливості підходів до проблеми читання представників феноменології, феноменологічної герменевтики та інших сучасних філософських напрямів;
- пояснювати сутність феноменів читання, розуміння, мови, мистецтва з позицій філософської герменевтики.

Міждисциплінарні зв'язки пов'язують курс «Досвід читання як герменевтична проблема» з курсом «Феноменологія і герменевтика», де студенти засвоїли основні філософські ідеї представників цих напрямів, а також з провідними курсами зі спеціальності, що дають базові філософські знання: «Історія філософії», «Онтологія», «Гносеологія» та іншими.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Мова в контексті герменевтичних і феноменологічних пошуків

Тема 1. Вступ до курсу «Досвід читання як герменевтична проблема»

Короткі відомості про предмет, склад та задачі курсу. Його зв'язок з іншими дисциплінами навчального плану. Міждисциплінарна специфіка курсу. Огляд наукових джерел.

Характеристика сутності і змісту основних понять курсу: «читання», «дискурс», «герменевтика», «життєвий світ», «досвід», «рефлексія».

Тема 2. Проблема мови у феноменологічних і герменевтичних дослідженнях

Проблема мови у працях Гайдеггера і Гадамера. Розвиток феноменології Гуссерля. Феноменологія як інтелектуальна практика. Перетворення феноменології свідомості у феноменологію мови.

Тема 3. Мова і феномен

Категорійне споглядання. Значення досвіду мовлення. Пропозиціональна установка як основа інтенціонального акту. Інтерпретативне читання і герменевтична експлікація. Герменевтичне мовлення.

Тема 4. Герменевтика, література і життєвий світ

Особливості досвіду читання в контексті герменевтичної феноменології. Специфіка герменевтичних понять. Герменевтична експлікація і художній текст. Поетична мова. Герменевтична рефлексія і життєва практика. Особливості герменевтичного висловлювання. Мовлення і читання як герменевтичні проблеми та розвиток сучасної філософії.

Тема 5. Феноменологія читання

Розуміння феномена у герменевтичній феноменології. Мовний характер досвіду світу. Феномен життєвого світу. Ідея Гадамера про «спонтанну феноменологізацію». Проблема читання у праці «Істина і метод» Гадамера. Феномен слухання. Ізоморфність герменевтики і мови.

Розділ 2. Мистецтво і комунікація як об'єкт герменевтики. Проблематика новітньої філософії в контексті проблеми читання

Тема 6. Досвід мистецтва і філософська герменевтика

Естетична проблематика у сучасній філософії. Універсалізація естетичного. Ідеї В.Вельша, Г.Бьоме, М.Зеєля, Г.У.Гумбрехта. Спільні риси новітньої естетики. Функція естетичного досвіду у феноменології свідомості.

Процесуальність естетичного. Естетична концепція Гуссерля. Естетичне і процес пізнання.

Тема 7. Герменевтична естетика

Ідея універсальності естетичного виміру в епістемологічній перспективі. Історичність як характеристика мислення. Проблема онтологічної структури творів мистецтва. Феномен гри. Самосвідомість гравця і деструкція метафізичного поняття суб'єкта. Гра як рух. Простір гри. Пізнавальна функція естетичного досвіду.

Тема 8. Проблема комунікації в сучасній філософії

Проблема інтерсуб'єктивності. Комунікативна концепція феноменологічної герменевтики. Трансцендентальна прагматика Апеля. Теорія комунікативної дії. Порівняльний аналіз підходів.

Тема 9. Проблема читання і розвиток сучасної філософії

Постметафізичне мислення. Теорія значень і універсальна мовна прагматика. Тісний взаємозв'язок постметафізичної філософії з практиками. Універсалізація читання. Філософствування як практика.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	сам.роб.	інд.завд. (при наявності)		л	с	лаб	сам.роб.	інд.завд. (при наявності)
1	2	3	4	5	6	інд.завд. (при наявності)	7	8	9	10	11	інд.завд. (при наявності)
Розділ 1. Мова в контексті герменевтичних і феноменологічних пошуків												
Тема 1. Вступ до курсу «Досвід читання як герменевтична проблема»		2	2		5							
Тема 2. Проблема мови у феноменологічних і герменевтичних дослідженнях		2	2		10							
Тема 3. Мова і феномен		2	2		10							
Тема 4.		2	2		5							

Герменевтика, література і життєвий світ												
Тема 5. Феноменологія читання		2	2		10							
Разом за розділом 1		10	10		40							
Розділ 2. Мистецтво і комунікація як об'єкт герменевтики. Проблематика новітньої філософії в контексті проблеми читання												
Тема 6. Досвід мистецтва і філософська герменевтика		2	2		10							
Тема 7. Герменевтична естетика		2	4		10							
Тема 8. Проблема комунікації в сучасній філософії		2	2		10							
Тема 9. Проблема читання і розвиток сучасної філософії		4	2		10							
Разом за розділом 2		10	10		10							
<i>Усього годин</i>	120	20	20		80							

6. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Досвід читання як герменевтична проблема»	2
2	Проблема мови у феноменологічних і герменевтичних дослідженнях	2
3	Мова і феномен	2
4	Герменевтика, література і життєвий світ	2
5	Феноменологія читання	2
6	Досвід мистецтва і філософська герменевтика	2
7	Герменевтична естетика	2
8	Проблема комунікації в сучасній філософії	2
9	Проблема читання і розвиток сучасної філософії	4
Разом		20

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Досвід читання як герменевтична проблема»	2
2	Проблема мови у феноменологічних і герменевтичних дослідженнях	2
3	Мова і феномен	2
4	Герменевтика, література і життєвий світ	2
5	Феноменологія читання	2
6	Досвід мистецтва і філософська герменевтика	2
7	Герменевтична естетика	4
8	Проблема комунікації в сучасній філософії	2
9	Проблема читання і розвиток сучасної філософії	2
Разом		20

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Досвід читання як герменевтична проблема»	5
2	Проблема мови у феноменологічних і герменевтичних дослідженнях	10
3	Мова і феномен	10
4	Герменевтика, література і життєвий світ	5
5	Феноменологія читання	10
6	Досвід мистецтва і філософська герменевтика	10
7	Герменевтична естетика	10
8	Проблема комунікації в сучасній філософії	10
9	Проблема читання і розвиток сучасної філософії	10
Разом		80

8. Види контролю і система накопичення балів

10. Критерії оцінювання та система накопичення балів

1. Участь у семінарському занятті шляхом підготовки повноцінної відповіді на питання з використанням наукової літератури – від 1 до 5 балів;
2. Доповнення на семінарському занятті – до 1 білу (в залежності від глибини доповнення);
3. Виконання теоретичної контрольної роботи – 10 балів у першому модулі і 12 у другому;
4. Підготовка конспекту до семінарського заняття – 6 балів за перший модуль і 12 за другий;

Оцінювання відповідей на семінарському занятті:

- 5 балів – чітка повна змістовна відповідь на питання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції;
- 4 бали – все вище перелічене, але при відсутності авторської позиції;
- 3 бали – поверховий виклад матеріалу;

2 бали – змістовне доповнення;

1 бал – коротке доповнення.

Оцінювання контрольної роботи:

11-12 балів – повна змістовна відповідь на всі завдання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції;

8-10 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції;

3-7 бали – поверховий виклад матеріалу, слабке знання теоретичних джерел;

1-2 бали – короткий поверховий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять;

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота					Сума
Модульна атестація Змістовий модуль 1		Модульна атестація Змістовий модуль 2		ІДЗ	Іспит
Форми роботи	К-ть балів	Форми роботи	К-ть балів		
1.Доповнення на семінарі	3	1.Доповнення на семінарі	4		10
2.Повноцінна відповідь на семінарі	15	2.Повноцінна відповідь на семінарі	20		30
3.Підготовка конспекту до семінару	6	3.Підготовка конспекту до семінару	12		16
4.Виконання контрольної роботи	10	4.Виконання контрольної роботи	12		24
Разом	32	Разом	48		80
					20
					100

Підсумковий контроль (за навчальним планом передбачений іспит) проводиться по закінченні вивчення курсу за результатами семестрової роботи та співбесіди.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		кзамен	алік
A	90 – 100 (відмінно)	(відмінно)	араховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		

F	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
FX	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Баранов А. Н. Введение в прикладную лингвистику : учеб. пособие / А. Н. Баранов – М. : Эдиториал УРСС, 2003. – 360 с.
2. Богачов А. Досвід і сенс. – К.: Дух і літера, 2011. – 336 с.
3. Гадамер Х.-Г. Истина и метод: Основы филос. герменевтики. – М.: Прогресс, 1988. – 704 с.
4. Гадамер Г.-Г. Поезія та пунктуація / Т. С. Возняк // Тексти та переклади. – Харків : Фоліо, 1998. – С. 416-424.
5. Инишев И. Н. Чтение и дискурс: трансформации герменевтики. – Вильнюс: ЕГУ, 2007. – 168 с.
6. Кебуладзе В. Феноменология досвіду. – К. : Дух і літера, 2011. – 280 с.
7. Коллингвуд Р.Дж. Принципы искусства. — М., 1999.
8. Мерло-Понти М. Феноменология восприятия. – СПб. : Ювента; Наука, 1999. – 603 с.
9. Хайдеггер М. Введение в метафизику. – СПб.: Высшая религиозно-философская школа, 1998. – 304 с.
10. Хайдеггер М. Что значит читать? / М. Хайдеггер // Исток художественного творения. – М. : Академический проект, 2008. – С. 415.
11. Холодная М. О. Психология интеллекта. Парадоксы исследования / М. О. Холодная. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб. : Питер, 2002. – 272 с.

Додаткова:

1. Адо П. Духовные упражнения и античная философия. — М., СПб., 2005.
2. Дильтей В. Герменевтическая система Шлейермахера в ее отличии от предшествующей протестантской герменевтики // Дильтей В. Собр. соч. в 6 тт. — Т. 4. — М., 2001.
3. Богин Г. И. Методологическое пособие по интерпретации художественного текста / Г. И. Богин. – 2004. – 48 с.
4. Большой толковый психологический словарь / Артур Ребер (Penguin). – М. : Вече, АСТ, 2000. Т. 2. – 2000. – 560 с.
5. Галицких Е. О. Герменевтический подход к формированию языковой личности на уроках литературы / Е. О. Галицких // Русская литература в формировании современной языковой личности. – СПб., 2007. – С. 38–45.
6. Колодина Н. И. Теоретические аспекты понимания и интерпретации художественного текста : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : спец. 10.02.19 / Колодина Н. И. – Воронеж, 2002. – 21 с.
7. Кондратенко Н. Організація семантичного поля тексту: текстовий та інтерпретаційний зміст / Н. Кондратенко // Збірник наукових праць з філософії та філології. – Вип. 6. – 2004. – С. 40–49.
8. Красных В. “Свой” среди “чужих”: миф или реальность / В. Красных. – М., 2003.
9. Леонтьев А. А. Основы психолингвистики / А. А. Леонтьев. – М. : Смысл ; СПб. : Лань, 2003. – 287 с.

10. Новикова О. А. Герменевтический подход к экспликации подтекста / О. А. Новикова // Российский лингвистический ежегодник. – 2003. – № 4–5. – С. 125–130.
11. Озадовська Л. В. Парадигма діалогічності в сучасному мисленні [Електронний ресурс] / Л. В. Озадовська. – Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, 2005. – 116 с. <http://www.filosof.com.ua/Ozadovska/Zmist.htm>. – Назва з екрану.
12. Сінченко О. Д. Горизонт сподівань та його функціонування в літературному процесі (на матеріалі української літератури 20–30-х рр. ХХ ст.) : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.06 / Сінченко Олексій Дмитрович ; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. – К., 2006. – 189 с.
13. Социальная философия : словарь / сост. В. Е. Кемеров, Т. Х. Керимов. – М. : Академический проект, 2003. – 560 с.
14. Шахранович А. М. Психолінгвістический анализ семантики и грамматики / А. М. Шахранович, Н. М. Юрьева. – М. : Наука, 1990. – 56 с.
15. Лосев А.Ф. Комментарии к «Иону» // Платон. Собр. соч. в 4-х тт. — Т. 1. — М., 1990.
16. Ізер В. Процес читання: феноменологічне наближення // Антологія світової літературно-критичної думки 20 ст. / За ред. М. Зубрицької. – Львів : Літопис, 1996. – С. 261-276.
17. Рикёр П. Я-сам как другой. – М. : Издательство гуманитарной литературы, 2008. – 416 с.
18. Тета Ж.-М. Нарративная идентичность как теория практической субъективности. К реконструкции концепции Поля Рикёра // Социологическое обозрение. – Т. 11. – 2012. – № 2. – С. 100–121.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://irbis.nbuv.gov.ua>.
2. Періодичні видання з філософії [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://philosophy.ua/community/periodicals>
3. Библиотека Гумер - гуманитарные науки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.gumer.info/>

Погоджено _____
відділ з навчальної роботи
«_____» _____